

Aleksandra Kuczyńska-Zonik

Zapowiedź utworzenia przedstawicielstwa Tajpei w Estonii

Estoński rząd wyraził zgodę na utworzenie przedstawicielstwa Tajwanu pod nazwą Tajpei. MSZ podkreśliło, że Estonia w dalszym ciągu kieruje się polityką „jednych Chin”, nie uznaje Tajwanu za niezależne państwo i nie zamierza nawiązać stosunków dyplomatycznych z tym podmiotem. Mimo to Chiny stanowczo zaprotestowały przeciwko zapowiedziom utworzenia przedstawicielstwa.

Plany utworzenia przedstawicielstwa Tajpei w Estonii. Estonia jest jednym z nielicznych państw UE – i jedynym państwem bałtyckim – gdzie do tej pory nie było placówki ułatwiającej kontakt z władzami Tajwanu. Istniejące w wielu państwach reprezentacje Tajwanu nie mają jednak statusu misji dyplomatycznych, a ich nazwy nie zawierają słowa „Tajwan”, co byłoby równoznaczne z uznaniem statusu państwa. Wiele państw (w tym Polska) stosuje w zamian termin „Tajpei”, będący nazwą stolicy Tajwanu. 3 listopada 2023 r. estońskie MSZ wyraziło aprobatę dla otwarcia reprezentacji Tajwanu pod nazwą Tajpei w celu promowania stosunków dwustronnych. Przedstawicielstwo nie posiadałoby statusu misji dyplomatycznej. Powoływanie tego typu biura jest typową praktyką w stosunkach międzynarodowych. Użycie słowa „Tajwan”, jak miało to miejsce na Litwie, było sytuacją bezprecedensową i spotkało się z reperkusjami ze strony Chińskiej Republiki Ludowej (ChRL) wobec Litwy w postaci sankcji gospodarczych ([„Komentarze IEŚ”, nr 440](#); [„Komentarze IEŚ”, nr 499](#)).

W wydanym komunikacie minister spraw zagranicznych Estonii Margus Tsahkna (Eesti 200) podkreślił potrzebę zacieśniania stosunków z Tajwanem w dziedzinach gospodarki, edukacji i kultury oraz wzmocnienia relacji między organizacjami społeczeństwa obywatelskiego. Wyraził także poparcie dla udziału Tajwanu w organizacjach międzynarodowych, zwłaszcza tych, które zajmują się kwestiami o wymiarze globalnym, takich jak np. Światowa Organizacja Zdrowia (WHO). W maju 2023 r., podczas Światowego Zgromadzenia Zdrowia (WHA) w Genewie, Estonia, obok Litwy i ośmiu innych państw, wyszła z propozycją nadania Tajwanowi statusu obserwatora w WHO. Została ona jednak odrzucona przez WHA w następstwie sprzeciwu ChRL. Minister Tsahkna wyjaśnił także, że Estonia nie zamierza nawiązywać ani rozwijać stosunków dyplomatycznych z Tajwanem.

MSZ Estonii zaznaczyło, że stosuje się do zasad polityki „jednych Chin”, zgodnie z którą istnieje tylko jedno suwerenne państwo chińskie, a Tajwan jest jego niezbywalną częścią. Estońska polityka wobec Chin jest także zgodna z podejściem Unii Europejskiej, w którym Chiny traktowane są zarówno jako partner we współpracy i negocjacjach, ale też jako konkurent gospodarczy oraz rywal systemowy (*Joint Communication to the European Parliament, the European Council and the Council EU-China – A Strategic Outlook*, 2019). Coraz bardziej konfrontacyjne podejście chińskiej dyplomacji do państw UE powoduje jednak konieczność zwrócenia uwagi na zasady demokracji, praworządności i praw człowieka we wzajemnych stosunkach. Dla Estonii ważne jest m.in., aby Chiny nie wspierały agresji Rosji na Ukrainę.

Reakcja Chin. W reakcji na zapowiedź uruchomienia gospodarczo-kulturalnego biura Tajpei w Estonii, Chiny wezwały stronę estońską do przestrzegania zasady „jednych Chin”, wstrzymania zezwolenia na tworzenie przez Tajwan jakichkolwiek oficjalnych instytucji, a także do skutecznego zabezpieczenia politycznych podstaw stosunków dwustronnych. Ambasador Chin w Estonii Guo Xiaomei ostrzegła przed konsekwencjami dyplomatycznymi, w tym możliwością opuszczenia przez nią państwa przyjmującego. Nie jest także wykluczone użycie sankcji przeciwko Estonii. W 2022 r. Chiny były 9. największym partnerem importowym Estonii (wartość importu wyniosła 955 mln euro) i 19. największym partnerem eksportowym (209 mln euro). W tym czasie Tajwan był odpowiednio 31. największym partnerem importowym i 57. największym partnerem eksportowym Estonii¹.

¹ Eesti Statistika, <https://data.stat.ee/profile/partner/cn#trade> [14.11.2023].

W obecnej sytuacji stosunki między Estonią a Chinami stają się coraz bardziej napięte. Estonia w dalszym ciągu prowadzi śledztwo, czy statek pływający pod banderą Hongkongu brał udział w uszkodzeniu podmorskiej infrastruktury energetycznej i komunikacyjnej między Estonią a Finlandią ([„Komentarze IES”, nr 993](#)).

Przyczyny utworzenia reprezentacji gospodarczo-kulturalnej w Estonii. Od kilku lat można zauważyć intensyfikację kontaktów bilateralnych między Estonią a Tajwanem. Dla przykładu, w sierpniu 2023 r. przewodniczący Komisji Spraw Zagranicznych Riigikogu Marko Mihkelson (Estońska Partia Reform), wraz ze swoimi odpowiednikami z Litwy i Estonii – Rihardsem Kolsem i Žygimantasem Pavilionisem, udał się do Tajpei z wizytą, podczas której podkreślił rosnące powiązania handlowe, a także znaczenie kultury, edukacji, badań i turystyki we wzajemnych relacjach. Rozmawiano również o agresji Rosji na Ukrainę i jej globalnych skutkach, w tym tych dotyczących stabilności w Cieśninie Tajwańskiej. Z kolei na początku listopada 2023 r. minister spraw zagranicznych Tajwanu Jaushieh Joseph Wu złożył wizytę w Estonii i wziął udział w seminarium w Międzynarodowym Centrum Obrony i Bezpieczeństwa (ICDS) w Tallinie. Należy zaznaczyć, iż w trakcie wizyty nie odbyły się żadne oficjalne spotkania z członkami estońskiego rządu, a MSZ Estonii podało, że minister Wu nie przybył na zaproszenie rządu ani jego członków, ponieważ Estonia nie utrzymuje stosunków dyplomatycznych z Tajwanem. Wzmocnienie stosunków z Tajwanem zyskało również poparcie 16-osobowej parlamentarnej grupy przyjaźni estońsko-tajwańskiej, do której należą przedstawiciele wszystkich partii politycznych reprezentowanych w Riigikogu. Dowodem na pogłębianie relacji jest także utworzenie w listopadzie 2023 r. Tajwańskiego centrum informacyjnego o studiach chińskich na Uniwersytecie w Tallinie. W ramach współpracy tajwańska Centralna Biblioteka Narodowa ma przekazać Uniwersytetowi w Tallinie prawie 1000 książek naukowych z zakresu literatury, historii, filozofii, religii i sztuki.

Wnioski

1. Zbliżenie Estonii i Tajwanu wynika z wielu przyczyn, w tym:

- podobieństwa modelu rozwoju społeczno-ekonomicznego – oba państwa są określane mianem demokracji cyfrowych;
- interesów ekonomicznych i potencjału współpracy w sektorze elektronicznym i informatycznym;
- dotychczasowej współpracy w dziedzinie obrony cywilnej i cyberbezpieczeństwa;
- potrzeby dywersyfikacji kontaktów handlowych Estonii w Azji Wschodniej;
- stosunków sojuszniczych ze Stanami Zjednoczonymi, determinujących cieplejsze relacje z Tajwanem kosztem ChRL;
- podobieństwa zagrożeń wynikających z sąsiedztwa silnych, agresywnych i nieprzewidywalnych sąsiadów – Rosji i Chin.

2. Estonia, podobnie jak wcześniej Litwa ([„Komentarze IES”, nr 924](#)), dostrzega znaczenie regionu Indo-Pacyfiku nie tylko ze względu na współczesne procesy geopolityczne, ale także globalną gospodarkę. W ten kontekst wyraźnie wpisują się stosunki z Tajwanem.

3. Estonia wyciągnęła wnioski z litewskiej lekcji i zezwoliła na utworzenie biura handlowo-gospodarczego Tajwanu, ale pod nazwą Tajpei. To prawdopodobnie pozwoli na uniknięcie konsekwencji ewentualnego odwetu ze strony Chin w postaci sankcji gospodarczych. Nie wiadomo jednak, jaka będzie odpowiedź Chin, które wciąż pozostają dla Estonii ważnym partnerem handlowym. Nie jest wykluczone, że wprowadzą one pewne ograniczenia na import estońskich towarów, przy czym retorsje te będą prawdopodobnie mniejsze niż w przypadku Litwy. Mimo iż w nazwie placówki nie pojawi się słowo „Tajwan”, już samo jej utworzenie wzbudza opór chińskich władz.

4. Ryzyko i możliwy koszt dla Estonii, wynikające z reakcji Chin, będą równoważyć relacje z głównym jej sojusznikiem – Stanami Zjednoczonymi. Reprezentacja Tajpei w Estonii jest także jasnym sygnałem dla tego państwa o kierunku polityki zagranicznej Estonii.

5. Pogłębianie relacji Estonii z Tajwanem stanowi wyraz prowadzenia własnej, niezależnej polityki zagranicznej, opartej na wartościach demokratycznych, prawach człowieka i poszanowaniu prawa. Zacieśnianie współpracy

z podmiotami wyznającymi te same wartości ma służyć wzmocnieniu pokoju i stabilności na świecie. Estonia wychodzi także z założenia, że stosunki gospodarcze powinny być pogłębiane z państwami, które prowadzą polityki zgodne z wartościami demokracji, suwerenności narodowej i praw człowieka.